

Halfjaarrapportage

College financieel toezicht Curaçao en Sint Maarten

juli – december 2020

Versie april 2021

Inleiding

Het College financieel toezicht Curaçao en Sint Maarten (Cft) brengt eens per halfjaar op basis van artikel 4, lid 2 van de Rijkswet financieel toezicht Curaçao en Sint Maarten (Rft) schriftelijk verslag uit over zijn werkzaamheden aan de Rijkswet (RMR), de besturen van de landen, de Staten van Curaçao en Sint Maarten en aan beide Kamers der Staten-Generaal van Nederland. In voorliggende halfjaarrapportage wordt ingegaan op de werkzaamheden van het Cft gedurende de periode van juli tot en met december 2020. Na deze inleiding worden de werkzaamheden van het Cft gedurende het tweede halfjaar toegelicht voor wat betreft de begrotingscyclus en overige gerelateerde onderwerpen.

Vanwege de coronacrisis adviseerde het Cft niet alleen over de begroting, uitvoering en verantwoording. Op verzoek van de minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (BZK) adviseerde het Cft ook over de liquiditeitsbehoefte van Curaçao en Sint Maarten, de benodigde liquiditeitssteun en afwijkingen van de normen uit de Rft. Het Cft verstreekte daarnaast een controleopdracht aan een externe accountant om de opzet, het bestaan en de werking van de uitvoering van de loonsubsidieregeling in het tweede kwartaal van 2020 te beoordelen van Curaçao en Sint Maarten.

Curaçao

Begrotingscyclus algemeen

Het tweede halfjaar van 2020 begon met een voorzichtig herstel van de economie door het aantrekken van het toerisme. Met name de opening van de grenzen zorgde voor een positieve impuls. Door de toename in coronabesmettingen en de aanpassing van het reisadvies in Nederland in het bijzonder heeft het herstel zich echter niet doorgezet.

In deze verslagperiode heeft het Cft aan Curaçao advies uitgebracht bij de tweede en derde uitvoeringsrapportage (UR) 2020, de eerste begrotingswijziging (BW) 2020, het ontwerp van de tweede BW 2020 en de ontwerpbegroting (OB) 2021. Het Cft adviseerde over de planning en controle van de jaarrekening 2019. Daarnaast berichtte het Cft Curaçao op basis van artikel 8 ten aanzien van de jaarrekeningen van overheidsentiteiten, de kosten van de zorg en sociale fondsen, het verzoek tot herfinanciering van het ziekenhuis en het verzoek tot een lening in verband met de boedelschulden.

Vanwege de coronacrisis vond de gebruikelijk collegereis in oktober digitaal plaats. Het Cft voerde tijdens deze reis gesprekken met de minister-president, de minister van Financiën, de minister van Gezondheid, Milieu en Natuur, de minister van Sociale Ontwikkeling Arbeid en Welzijn, de Centrale Bank van Curaçao en Sint Maarten (CBCS) en de Sociale Verzekeringsbank (SVB). Het Cft stond tijdens deze gesprekken nadrukkelijk stil bij de zorgelijke situatie van de zorg en de sociale fondsen evenals bij het adequaat doorlopen van de begrotings- en verantwoordingscyclus.

Verantwoording 2019 en eerder

Op basis van de Rft verstrekken de besturen van de landen uiterlijk 31 augustus van ieder jaar een afschrift van de jaarrekening over het voorafgaande jaar. Het bestuur verstreekt de bevindingen van de Algemene Rekenkamer en van de interne accountant na de ontvangst hiervan.

Vaststelling van de jaarrekening is een fundamenteel onderdeel van de begrotingscyclus. Het is dan ook onlosmakelijk verbonden met de kwaliteit van het financieel beheer van het land. Curaçao had een aanzienlijke achterstand voor wat betreft vaststelling van de jaarrekeningen. Het Cft heeft dit onderwerp in 2020 nadrukkelijk geagendeerd.

De Staten keurden de jaarrekeningen 2014 en 2015 in november 2020 goed, de Gouverneur stelde deze vervolgens vast. Daarnaast keurden de Staten de jaarrekeningen van 2016, 2017 en 2018 in december 2020 goed. Deze vastgestelde en goedgekeurde jaarrekeningen bood Curaçao op 12 en 16 februari 2021 aan het Cft aan. In de volgende halfjaarrapportage zal hier nader op worden ingegaan.

In 2020 ontving het Cft ook de concept jaarrekening 2019 van Curaçao. Oplevering van het accountantsverslag is echter vertraagd, waardoor ook de Algemene Rekenkamer Curaçao (ARC) in 2020 nog geen rapport kon opstellen. De minister van Financiën sprak het voornemen uit de jaarrekening 2019 voor de verkiezingen in maart 2021 te hebben goedgekeurd. Dit voornemen is uiteindelijk niet gerealiseerd.

Begroting 2020

In de tweede helft van 2020 diende Curaçao twee begrotingswijzigingen in. Een vastgestelde eerste BW en een ontwerp tweede BW. De vastgestelde eerste BW bood Curaçao aan op 1 september 2020, waar het Cft op 15 september bij adviseerde. Het Cft constateerde dat de vaststelling van de eerste BW veel tijd in beslag heeft genomen en dat deze op verschillende punten was achterhaald. Het Cft adviseerde daarom in een tweede BW onder andere de volgende zaken te verwerken:

- De dekking van de steunmaatregelen voor het derde en vierde kwartaal.
- De financiële gevolgen van de kortingen op arbeidsvoorwaarden bij ambtenaren, gelijkgestelden en gezagsdragers.
- De aan de coronacrisis gerelateerde zorgkosten, waarbij rekening is gehouden met de door Nederland bekostigde beschermingsmiddelen.
- De in het kader van liquiditeitssteun aangegane leningen.
- Een toelichting op de houdbaarheid van de sociale fondsen.
- De invoering van de Carens-dagen.
- Een kwantificering van de risico's bij overheidsentiteiten (in het bijzonder de energiesector).

In zijn reactie aan het Cft van 29 september 2020 gaf de minister van Financiën aan dat er een tweede BW zou volgen waarin hij dekking zou realiseren voor de steunmaatregelen in het derde en vierde kwartaal en ook de korting op de ambtenarsalarissen zou verwerken. Op 14 oktober 2020 ontving het Cft het ontwerp van de tweede BW en adviseerde hier op 25 november 2020 bij. Het Cft adviseerde om de volgende aanpassingen door te voeren in de tweede BW:

- Het verlagen van de subsidies conform het rapport 'Subsidie hervorming traject deel 1 -Inkorting arbeidsvoorwaarden instellingen per instelling'.
- Een aanpassing van de garantieregeling naar een start in 2021.
- Een aanpassing van de begroting ten aanzien van de premiederving SVB.
- Het opnemen van een toelichting over de aansluiting tussen de door het Cft berekende maximaal toegestane tekort in 2020 op kasbasis en de bij de begroting passende baten-lasten-basis.
- Het toevoegen van ontbrekende toelichtingen ten aanzien van de baten en de lasten.

De (op deze punten aan te passen) tweede BW is in 2020 niet aan de Staten aangeboden. Dit is in het tweede kwartaal 2021 wel aangeboden.

Uitvoering begroting 2020

Het Cft ontving op 13 augustus 2020 de tweede UR en reageerde daar op 27 augustus 2020 op. Het Cft constateerde geringe voortgang op belangrijke onderwerpen zoals financieel beheer en inzicht in de kosten van het ziekenhuis. De tweede UR gaf ook inzicht in het tekort van 2019, dit tekort betrof ANG 44 miljoen. De vastgestelde jaarrekening 2019 zal het definitieve tekort over 2019 weergeven. Het Cft adviseerde voor de overheidsentiteiten een grondige analyse uit te voeren om de risico's voor de landsbegroting voortijdig te kunnen ondervangen. Ten aanzien van investeringen adviseerde het Cft dat alleen noodzakelijke vervangingsinvesteringen met hoge urgentie kunnen worden toegestaan. Het Cft vroeg om geïnformeerd te worden over de oplossingsrichtingen bij het Girobankdossier en de gevolgen daarvan voor de (meerjarige) begroting van het land.

Curaçao leverde op 12 november 2020 de derde UR aan, het Cft zond op 25 november 2020 een reactie. Hierin gaf het Cft aan dat het geraamde begrotingstekort in de UR in lijn moest worden gebracht met de besluitvorming van de RMR van 13 november 2020. Het Cft verzocht Curaçao om bij de tweede BW aan te geven hoe aansluiting gemaakt kan worden tussen het maximaal toegestane tekort in 2020 op

kasbasis versus op baten-lasten. Het Cft benadrukte dat de ontwikkelingen binnen de zorg en de sociale fondsen een groot zorgpunt blijven. Het schommelfonds, de wettelijke reserve en het eigen vermogen van de SVB zijn niet afdoende om de tekorten in de sociale fondsen vanaf 2021 te kunnen opvangen. Er zijn maatregelen in de zorg noodzakelijk om de extra lasten voor het land als gevolg van de ingebruikname van het Curaçao Medical Center (CMC) te dekken.

Begroting 2021

Op 31 juli 2020 zond Curaçao de OB 2021 aan het Cft. Op 27 augustus 2020 bracht het Cft hierbij advies uit. Het Cft constateerde dat de lasten in de begroting onvoldoende zijn onderbouwd. Door de genomen maatregelen ter bestrijding van de coronacrisis is er sprake van een forse verhoging van de lasten. Het Cft vroeg om nadere onderbouwingen van de baten die voortkomen uit de Algemene Bestedingsbelasting (ABB), de lasten waaronder die van beloning personeel, van de sociale zekerheid en van de risico's bij overheidsentiteiten. Het Cft ontving de vastgestelde begroting 2021 op 7 januari 2021.

Andere onderwerpen

Advisering van de RMR ten aanzien van liquiditeitssteun als gevolg van de coronacrisis

Als gevolg van de wereldwijde coronacrisis nam Curaçao drastische maatregelen waaronder de sluiting van het luchtruim en de haven met het grotendeels stilvallen van onder meer het toerisme tot gevolg. Op 27 maart 2020 ging de RMR akkoord met afwijking van de centrale begrotingsnorm zoals opgenomen in artikel 15 van de Rft. Het Cft adviseerde in de eerste helft van 2020 verschillende malen over liquiditeitssteun. Ook in de tweede helft van 2020 adviseerde het Cft over liquiditeitssteun op basis van de maandrapportages en over de invulling van voorwaarden.

Op 11 augustus, 7 september, 14 oktober, 22 oktober en 4 november 2020 informeerde het Cft op verzoek van BZK de RMR over de voortgang van de invulling van de voorwaarden voor liquiditeitssteun. Op 4 november adviseerde het Cft tevens over de liquiditeitsbehoefte en de mate van afwijking van de centrale begrotingsnorm.

Op 30 oktober 2020 ging Curaçao onder andere akkoord met de inhoud van het voorstel van de consensus Rijkswet Caribisch Orgaan voor Hervorming en Ontwikkeling (COHO) en het ter advies voorleggen aan de Raad van State van het Koninkrijk alsmede het aangaan van de onderlinge regeling over het landspakket, waarin maatregelen zijn opgenomen gericht op het realiseren van structurele hervormingen in Curaçao. Op 2 november 2020 hebben Curaçao en Nederland de onderlinge regeling over het landspakket getekend en is de derde tranche liquiditeitssteun verleend.

Op 8 december 2020 verzocht Curaçao de RMR om op grond van artikel 25 lid 1 van de Rft ook voor het begrotingsjaar 2021 van de centrale begrotingsnorm te mogen afwijken. De RMR stemde hier op 18 december 2020 mee in en verzocht het Cft om te adviseren over de liquiditeitsbehoefte van Curaçao in de eerste weken van 2021. Het Cft adviseerde hierover op 8 december 2020. In 2020 ontving Curaçao liquiditeitssteun voor een bedrag van ANG 668 miljoen in de vorm van liquiditeitsleningen van Nederland.

Aanwijzing 2019

Op 12 juli 2019 gaf de RMR een aanwijzing aan het bestuur van Curaçao. De regering van Curaçao stelde beroep in tegen deze aanwijzing. Het besluit op het beroep had als resultaat dat de aanwijzingen ten aanzien van de begroting 2019, de compensatie van de tekorten van 2017 en 2018 en het inhalen van de kortlopende schulden aan SVB en APC kwamen te vervallen. In vervolg hierop besloot de RMR op 24 november 2020 dat de aanwijzing na het Kroonberoep alleen nog zal bestaan uit het naleven van de aflossingsovereenkomst tussen het Algemeen Pensioenfonds Curaçao (APC) en Curaçao en zo mogelijk aanvullende aflossingen uit de overschotten op de gewone dienst in de komende jaren.

Schuldquote en rentelastnorm

De rentelastnorm voor 2020 bedraagt naar schatting ANG 131 miljoen. In totaal zullen de rentelasten van de collectieve sector in 2020 naar schatting ANG 72 miljoen bedragen. De begroting voldoet daarmee aan de rentelastnorm.

In het vierde kwartaal is een lening van ANG 100 miljoen geherfinancierd door uitgifte van een obligatielening van ANG 82 miljoen en ANG 18 miljoen met liquiditeitssteun. In totaal is in 2020 ANG 668 miljoen liquiditeitssteun toegekend. De voorlopige schuldstand voor 2020 komt uit op ANG 3.645 miljoen, waarmee de overheidsschuldquote uitkomt op 79 procent van het bbp.¹ De schuld van de collectieve sector komt naar schatting uit op ANG 3.421 miljoen en de schuldquote van de collectieve sector op 74 procent van het bbp.

Financieel beheer

Op het gebied van financieel beheer boekte Curaçao naar het oordeel van het Cft nog steeds weinig vooruitgang. Het Cft gaf meerdere malen aan dat verbetering van het financieel beheer noodzakelijk is.

Overheidsentiteiten

Op grond van artikel 23 lid 4 van de Rft had Curaçao uiterlijk op 1 april 2020 aan het Cft moeten rapporteren over de voorlopige jaarcijfers 2019 van de collectieve sector. De Corporate Governance Code van Curaçao bepaalt dat de jaarrekeningen van overheidsvennootschappen uiterlijk vijf maanden na het afsluiten van het boekjaar opgemaakt dienen te zijn, tenzij de algemene vergadering van aandeelhouders deze termijn heeft verlengd. Curaçao liep ook in het tweede halfjaar van 2020 achter met de aanlevering aan het Cft van de jaarrekeningen van de overheidsentiteiten.

In de tweede helft van 2020 vroeg het Cft meerdere malen om de financiële risico's bij overheidsentiteiten te kwantificeren en in kaart te brengen, mede naar aanleiding van de coronacrisis. Tot op heden is hier geen informatie over ontvangen. Sinds september benadert het Cft in overleg met het ministerie van Financiën gegeven de omstandigheden actiever de overheidsentiteiten om de huidige financiële situatie, de impact van de coronacrisis en de nabije toekomstige financiële stabiliteit met de directies te bespreken. Daarbij streeft het Cft een meer structurele informatievoorziening vanuit de overheidsentiteiten richting het ministerie van Financiën en het Cft na.

De vaststelling van de collectieve sector zoals is opgenomen in artikel 23 van de Rft loopt achter. Pas op 17 februari 2020 ontving het Cft een afschrift van de vaststelling van de collectieve sector Curaçao 2019 en 2020. Op grond van artikel 23 lid 1 van de Rft had deze uiterlijk 1 april 2018 moeten zijn aangeleverd ter vaststelling door Curaçao en de minister van BZK. De vaststelling van de collectieve sector voor de begrotingsjaren 2021 en 2022 moest op uiterlijk 1 april 2020 worden aangeleverd. In de tweede helft van 2020 ontving het Cft dit rapport nog niet.

Businesscase Curaçao Medical Center (CMC) en zorg

Op 21 augustus 2020 ontving het Cft de second opinion van de business case bij het deelrapport Exploitatie en de second opinion van de business case bij het deelrapport Vastgoed en Beheer inzake CMC. Op 22 oktober 2020 ontving het Cft de second opinion bij de zorgrekeningen. Curaçao leverde daarmee de second opinion van het ziekenhuis volledig aan.

Op 7 oktober 2020 verzond het Cft een brief over de kosten van de zorg en de sociale fondsen. Het Cft uitte in deze brief en in verschillende adviezen (waaronder het advies bij de begroting en de reacties op de uitvoeringsrapportages) zijn zorgen over de houdbaarheid van de sociale fondsen. Daarnaast blijven zowel het land als de SVB achter in het realiseren van de taakstelling van ANG 70 miljoen in de zorg die de meerkosten van het nieuwe ziekenhuis moeten dekken. De informatievoorziening ten aanzien van het

---

¹ IMF - Curaçao: Conclusions of the IMF Staff Visit, January 22, 2021

ziekenhuis, bijvoorbeeld het aanleveren van de exploitatiekosten van het CMC en de begroting, blijft een zorgpunt van het Cft.

Sint Maarten

Begrotingscyclus algemeen

Het tweede halfjaar van 2020 was er een licht herstel van de economie waarneembaar door het aantrekken van het toerisme. Met name de opening van de grenzen zorgde voor een positieve impuls, echter door de toename in het aantal coronabesmettingen en de aanpassing van het reisadvies in Amerika en Nederland in het bijzonder, heeft het herstel zich niet doorgezet.

In deze verslagperiode bracht het Cft aan Sint Maarten advies uit bij de tweede en derde UR en de eerste BW 2020. Daarnaast berichtte het Cft over het voornemen van Sint Maarten voor een uitgifte van een obligatielening en is er een rappelbrief verstuurd ten aanzien van de jaarrekeningen 2013 tot en met 2019. Ook in het tweede halfjaar vroeg het Cft meerdere malen aandacht voor het inlopen van de achterstand in het proces van het opstellen, aanbieden, goedkeuren en vaststellen van de jaarrekeningen.

Vanwege de coronacrisis vond de gebruikelijke collegereis in oktober digitaal plaats. Tijdens deze reis voerde het Cft gesprekken met de Gouverneur van Sint Maarten, de minister-president, de minister van Financiën en het uitvoeringsorgaan Sociale Ziektekostenverzekering Sint Maarten (SZV). Het college stond nadrukkelijk stil bij het adequaat doorlopen van de begrotings- en verantwoordingscyclus en de mate van invulling van de voorwaarden voor liquiditeitssteun in verband met de coronacrisis.

Verantwoording 2019 en eerder

Sint Maarten heeft een aanzienlijke achterstand voor wat betreft de vaststelling van de jaarrekeningen. Het Cft agendeerde dit onderwerp in 2020 nadrukkelijk. Op 14 september 2020 stuurde het Cft een rappelbrief aan Sint Maarten voor de afronding van de verantwoording voor de jaren 2014 tot en met 2019. Het Cft verzocht Sint Maarten om de ontwerpjaarrekeningen 2017 tot en met 2019 vóór 1 november 2020 bij het Cft aan te leveren en de jaarrekeningen 2013 tot en met 2016 vóór 1 december door de Gouverneur te laten vaststellen en deze aan het Cft aan te bieden.

Op 30 oktober 2020 stelde de Gouverneur de jaarrekeningen over 2013 en 2014 vast. De Staten keurden de jaarrekening 2015 op 26 oktober 2020 goed, maar eind 2020 was de jaarrekening 2015 nog niet aangeboden aan de Gouverneur ter vaststelling. De jaarrekening 2016 bood Sint Maarten in 2020 niet aan de Staten aan.

Sint Maarten leverde de ontwerpjaarrekeningen 2017, 2018 en 2019 aan op 30 oktober 2020 aan het Cft. De SOAB en de Algemene Rekenkamer (AR) van Sint Maarten dienen deze jaarrekeningen nog te controleren. Ook de ministerraad dient de jaarrekening 2019 nog goed te keuren. Sint Maarten gaf in de derde UR aan dat de SOAB de controle van de jaarrekeningen 2017 en 2018 in 2020 zal afronden. De SOAB gaf aan dat dit op zijn vroegst in het eerste kwartaal van 2021 het geval zal zijn.

Begroting 2020

Het Cft adviseerde bij de vastgestelde begroting 2020 van 20 mei 2020 een aantal aanbevelingen om uiterlijk op 15 juli 2020 in een BW te verwerken. Sint Maarten diende deze BW in op 27 oktober 2020 bij het Cft voor een advies op grond van artikel 11 van de Rft. Het Cft constateerde dat Sint Maarten in de BW besparingen doorvoert als dekking voor de steunmaatregelen waar Nederland geen liquiditeitssteun voor heeft toegekend.

Op 13 november 2020 besloot de RMR Sint Maarten een voorlopig maximaal begrotingstekort voor het gehele jaar 2020 toe te staan van circa ANG 186 miljoen. Dit maximaal toegestane tekort bestaat uit de eigen middelen die Sint Maarten heeft ingezet (ANG 29 miljoen) en de toegekende liquiditeitssteun in 2020 (ANG 169 miljoen) minus het deel dat niet de gewone dienst van het land betreft (aflossingen van ANG 8 miljoen en studieleningen van ANG 4 miljoen). De RMR stelde de voorwaarde aan Sint Maarten

dat in de BW 2020 een uitgebreide toelichting met betrekking tot de verschillen tussen de kas-benadering en baten-lasten-benadering wordt opgenomen.

Het Cft nam deze besluitvorming mee in het advies bij de eerste BW en adviseerde om in de BW de volgende punten te verwerken:

- De aanpassing baten en lasten op de gewone dienst overeenkomstig de prognoses in de derde UR over 2020.
- De aanpassing van de kapitaalinvesteringen conform de meest recente verwachtingen inclusief voorgenomen dekking.
- Besparingen als gevolg van de verlaging van arbeidsvoorwaarden van politieke gezagsdragers en ambtenaren.
- Het opnemen van een adequate toelichting over de aansluiting tussen het voorlopige maximaal toegestane tekort van ANG 186 miljoen gebaseerd op de kas-benadering en de begroting gebaseerd op de baten-lasten-benadering.

De BW is eind 2020 nog niet aan de Staten aangeboden.

Uitvoering begroting 2020

Het Cft ontving op 23 augustus 2020 de tweede UR 2020 en reageerde daar op 2 september 2020 op. Het Cft constateerde geringe voortgang op de belangrijkste onderwerpen zoals financieel beheer en het inhalen van de achterstand in het opstellen, aanbieden, goedkeuren en vaststellen van jaarrekeningen. Geplande verbeterlagen zijn mede door capaciteitsgebrek en de coronacrisis uitgebleven. Het Cft constateerde dat het tekort voor 2019 uitkwam op ANG 87 miljoen. Dit tekort viel lager uit dan begroot voor deze periode.

Het Cft ontving op 18 november 2020 de derde UR en reageerde daar op 1 december 2020 op. Het Cft oordeelde dat met name de lasten voor de steunmaatregelen te hoog zijn begroot in relatie tot de daadwerkelijke realisatie. Ook zijn de kapitaaluitgaven neerwaarts bijgesteld. In het derde kwartaal nam de schuld van de collectieve sector af met ANG 6 miljoen, welke volledig voortkomt uit de afname van de betalingsachterstand bij de overheidsvennootschap Telem. Het Cft merkte op dat de derde UR geen informatie over de SZV bevat.

Begroting 2021

Op 4 december 2020 verzocht Sint Maarten de RMR om op grond van artikel 25 lid 1 van de Rft ook voor het begrotingsjaar 2021 van de centrale begrotingsnorm te mogen afwijken. De RMR stemde hier op 18 december 2020 mee in en verzocht het Cft om in januari 2021 te adviseren over onder meer de mate waarin voor begrotingsjaar 2021 mag worden afgeweken van de centrale begrotingsnorm. Ook besloot de RMR dat Sint Maarten uiterlijk 4 januari 2021 de OB 2021 aanbiedt aan het Cft. Sint Maarten leverde, conform besluitvorming in de RMR, de OB 2021 op 4 januari aan bij het Cft.

Andere onderwerpen

Advisering van de RMR ten aanzien van liquiditeitssteun als gevolg van coronacrisis

Als gevolg van de wereldwijde coronacrisis nam Sint Maarten drastische maatregelen waaronder de sluiting van het luchtruim en de haven met het grotendeels stilvallen van onder meer het toerisme tot gevolg. Op 27 maart 2020 ging de RMR akkoord met afwijking van de centrale begrotingsnorm zoals opgenomen in artikel 15 van de Rft. Het Cft adviseerde in de eerste helft van 2020 verschillende malen over liquiditeitssteun. Ook in de tweede helft van 2020 adviseerde het Cft over de liquiditeitsbehoefte op basis van de maandrapportage en over de invulling van de voorwaarden.

De RMR koppelde voorwaarden aan de verstrekking van de tweede en derde tranche liquiditeitssteun. Op 11 augustus 2020, 4 november 2020 en op 22 december 2020 informeerde het Cft, op verzoek van het ministerie van BZK, de RMR over de voortgang en de invulling van de voorwaarden voor de tweede

tranche liquiditeitssteun. Op 4 november 2020 adviseerde het Cft tevens over de liquiditeitsbehoefte en de mate van afwijking van de begrotingsnormen.

In de tweede helft van 2020 kende Nederland Sint Maarten ANG 70 miljoen aan liquiditeitssteun toe. In 2020 is ANG 184 miljoen aan liquiditeitssteun toegekend, ANG 9 miljoen is van toepassing op 2021. Een groot deel hiervan (ANG 50 miljoen) had betrekking op het aanzuiveren van het liquiditeitssaldo dat in 2019 als gevolg van het begrotingstekort, aanzienlijk was gedaald. De RMR verzocht het Cft ook om te adviseren over de voorlopige liquiditeitsbehoefte van Sint Maarten voor de eerste zes weken van 2021. Het Cft adviseerde hierover op 8 december 2020.

Sint Maarten gaf in de tweede helft van het jaar 2020 in belangrijke mate invulling aan de voorwaarden gesteld door de RMR om in aanmerking te komen voor de derde tranche liquiditeitssteun in verband met de coronacrisis. Tijdens de RMR van 18 december 2020 liet Sint Maarten formeel weten akkoord te gaan met de inhoud van het voorstel van de consensus Rijkswet COHO.

Op 22 december 2020 tekenden Sint Maarten en Nederland een akkoord inzake liquiditeitssteun inclusief een landspakket met maatregelen dat gericht is op het realiseren van structurele hervormingen in Sint Maarten. Ook ging Sint Maarten akkoord met de inhoud van het voorstel van de consensus Rijkswet COHO. De RMR kende de derde tranche liquiditeitssteun en het voorschot vierde tranche liquiditeitssteun toe op 22 december jl.

Aanwijzing 2015

In september 2015 gaf de RMR een aanwijzing aan het bestuur van Sint Maarten. Aangezien Sint Maarten -mede als gevolg van de orkanen Irma en Maria in 2017- niet aan deze aanwijzing kon voldoen, besloot de RMR op 18 april 2019 de deadlines uit de aanwijzing te verlengen. Op het concept van de aangepaste aanwijzing gaf Sint Maarten op 31 juli 2019 zijn zienswijze. Op 31 december 2020 was de verlengde aanwijzing nog niet ter definitieve besluitvorming aan de RMR aangeboden.

Schuldquote en rentelastnorm

Op 17 september 2020 ontving het Cft een leenverzoek van Sint Maarten voor een bedrag van ANG 100 miljoen, bestaande uit ANG 50 miljoen herfinanciering van de in oktober 2020 aflopende bulletlening en ANG 50 miljoen voor kapitaalinvesteringen. Aangezien de begroting 2020 niet aan de normen van het Rft voldeed, stemde het Cft niet in met het verzoek en adviseerde het Cft vervolgens op 28 september 2020 om over het leenverzoek in contact te treden met Nederland. In oktober verviel de bulletlening uit 2010 van ANG 50 miljoen. De RMR besloot op 18 december 2020 tot verlenging van de bulletlening van ANG 50 miljoen, met vijftien jaar met ingang van 15 oktober 2020.

Op 24 september 2020 verzocht Sint Maarten separaat van bovenstaande verzoek aan de Centrale Bank Curaçao en Sint Maarten om een lokale financiering van ANG 75 miljoen. Op 19 oktober 2020 trok Sint Maarten het verzoek voor het aantrekken van deze binnenlandse lening in.

De rentelastnorm voor 2020 bedraagt naar schatting ANG 32 miljoen. In totaal bedragen de rentelasten van de collectieve sector in 2020 naar schatting ANG 14 miljoen. De begroting voldoet daarmee in 2020 aan de rentelastnorm.

Nederland kende in 2020 in totaal ANG 184 miljoen liquiditeitssteun toe aan Sint Maarten, ANG 9 heeft betrekking op 2021. De voorlopige staatsschuld voor 2020 komt uit op ANG 1.232 miljoen, waarmee de overheidsschuldquote uitkomt op 67 procent van het bbp². De schuld van de collectieve sector komt naar schatting uit op ANG 933 miljoen en de schuldquote van de collectieve sector op 51 procent van het bbp.

---

² Het bbp is gebaseerd op de nieuwe reeks in de Nationale Rekeningen van Sint Maarten. De reeks wordt inmiddels door het Internationale Monetaire Fonds en de Centrale Bank van Curaçao en Sint Maarten gebruikt.

Financieel beheer

Op het gebied van het financieel beheer boekte Sint Maarten naar het oordeel van het Cft nog steeds weinig vooruitgang, mede veroorzaakt door beperkt beschikbare financiële middelen en capaciteit om het reeds bestaande plan van aanpak in uitvoering te brengen. Het Cft gaf meerdere malen aan dat verbeteringen in het financieel beheer noodzakelijk zijn.

Overheidsentiteiten

Op grond van artikel 23 lid 4 van de Rft had Sint Maarten uiterlijk op 1 april 2020 aan het Cft moeten rapporteren over de voorlopige jaarcijfers 2019 van de collectieve sector. Sint Maarten liep ook in het tweede halfjaar van 2020 achter met de aanlevering aan het Cft van de jaarrekeningen van de overheidsentiteiten.

Sinds september benadert het Cft, in overleg met het ministerie van Financiën, gegeven de omstandigheden actiever overheidsentiteiten om de huidige financiële situatie, de impact van de coronacrisis en de nabije toekomstige financiële stabiliteit met de directies te bespreken. Daarbij streeft het Cft een meer structurele informatievoorziening vanuit de overheidsentiteiten richting het ministerie van Financiën en het Cft na.

Als voorwaarde voor de derde tranche liquiditeitssteun 2020 stelde de RMR dat Sint Maarten maximale transparantie moet bieden en gehoor moet geven aan alle verzoeken van het Cft omtrent informatieverstrekking met betrekking tot overheidsentiteiten.

Zorg

Het IMF verwacht dat de reserves van SZV in 2024 op zijn en dat vanaf dat moment Sint Maarten de structurele tekorten bij het SZV moet dekken.³ Cft adviseerde dat Sint Maarten op korte termijn adequate maatregelen moet nemen om de houdbaarheid van de zorg te waarborgen

---

³ IMF, Macro-Fiscal Framework Sint Maarten, Aide-Memoire, d.d. 7 augustus 2020.